

ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W BIAŁYMSTOKU
z dnia 2025 r.
w sprawie rezerwatu przyrody „Stara Dębina”

Na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Uznaje się za rezerwat przyrody pod nazwą "Stara Dębina", zwany dalej „rezerwatem”, obszar o powierzchni 80,85 ha, położony w województwie podlaskim, w powiecie sokólskim, w gminie Szudziałowo.

2. Na obszarach graniczących z rezerwatem wyznacza się otulinę o powierzchni 20,36 ha.

3. Położenie i przebieg granicy rezerwatu oraz granicy otuliny w postaci mapy są określone w załączniku nr 1 do zarządzenia.

4. Położenie i przebieg granicy rezerwatu w postaci współrzędnych punktów jej załamania są określone w załączniku nr 2 do zarządzenia.

5. Położenie i przebieg granicy otuliny rezerwatu w postaci współrzędnych punktów jej załamania są określone w załączniku nr 3 do zarządzenia.

§ 2. Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie starodrzewu dębowego, występującego na siedlisku lasu mieszanego oraz stanowisk dębu bezszypułkowego *Quercus petraea* na północnej granicy zasięgu jego występowania.

§ 3. Dla rezerwatu określa się:

1) rodzaj – Leśny (L);

2) typ i podtyp:

a) ze względu na dominujący przedmiot ochrony:

– typ – Florystyczny (PFI),

– podtyp – roślin na granicy zasięgu (gz),

b) ze względu na główny typ ekosystemu:

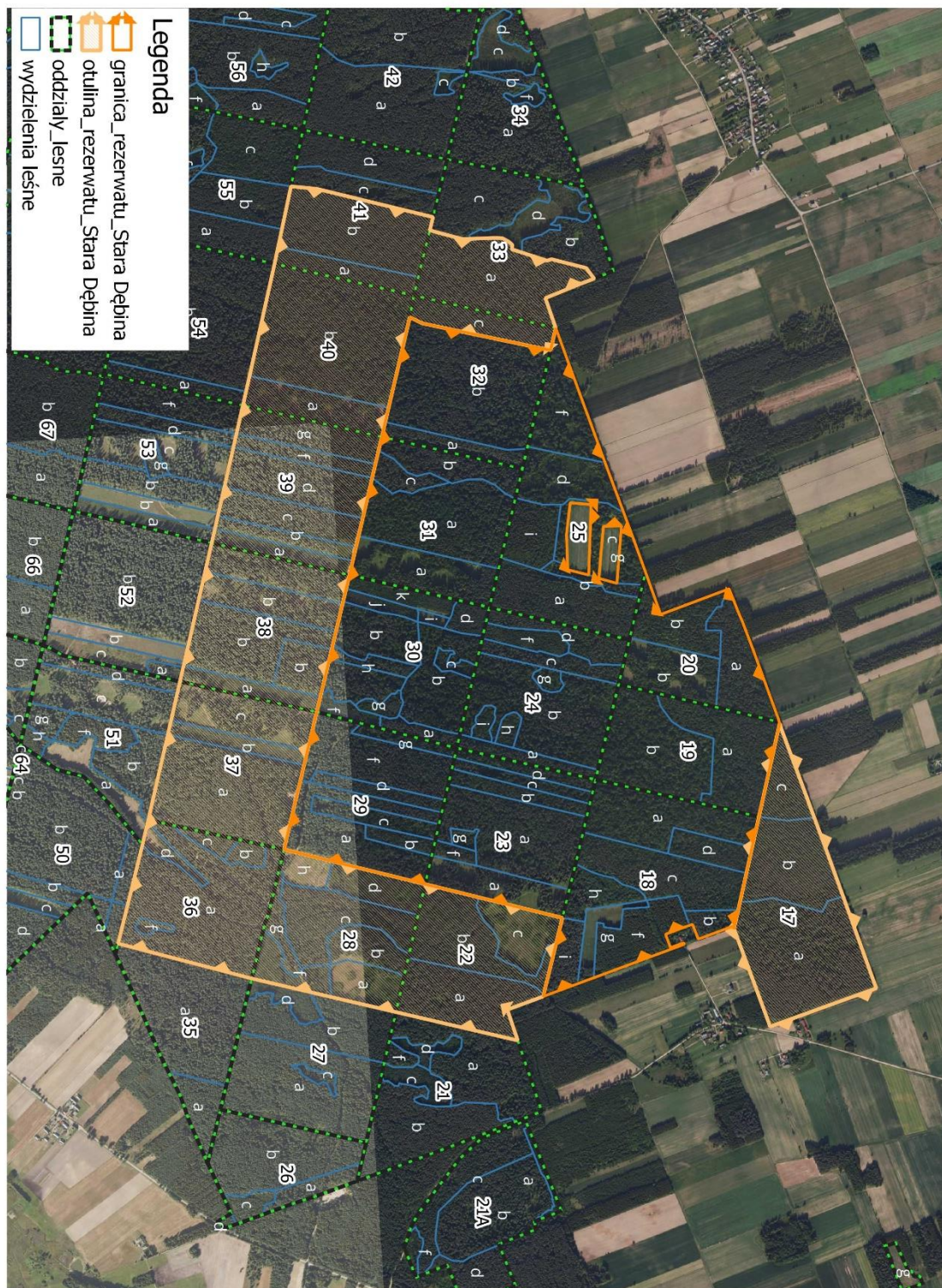
– typ – Leśny i borowy (EL),

– podtyp – lasów nizinnych (lni).

§ 4. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku.

§ 5. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Załącznik Nr 1 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Białymstoku
z dnia ... 2025 r.

**Załącznik nr 2 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony
Środowiska
w Białymstoku
z dnia _ _ 2025 r.**

**Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Stara Dębina” w postaci
współrzędnych punktów załamania w układzie PL-1992**

Nr	X	Y	Komentarz
1	799446,59	615930,13	część 3
2	799480,02	615839,78	część 6
3	799530,73	615858,56	część 3
4	799512,24	615908,56	część 3
5	799517,86	615910,64	część 3
6	799580,88	615740,40	część 6
7	799633,29	615598,79	część 6
8	799644,06	615569,58	część 6
9	799666,53	615508,67	część 6
10	799710,92	615388,36	część 6
11	799714,22	615379,42	część 6
12	799708,15	615380,91	część 6
13	799524,74	615425,80	część 6
14	799418,56	615451,79	część 6
15	799221,94	615499,93	część 6
16	799215,63	615501,42	część 6
17	799143,86	615518,44	część 5
18	799096,49	615529,68	część 5
19	799038,09	615543,53	część 5
20	798989,66	615555,01	część 5
21	798945,44	615565,50	część 5
22	798898,29	615576,68	część 5
23	798861,54	615585,56	część 5
24	798539,70	615663,37	część 4
25	798467,57	615680,81	część 4
26	798372,46	615703,80	część 4

Nr	X	Y	Komentarz
27	798364,83	615705,62	część 4
28	798213,19	615741,75	część 4
29	798165,52	615753,10	część 4
30	798117,88	615764,45	część 4
31	798277,15	615821,54	część 4
32	798241,95	615915,19	część 1
33	798180,36	616079,03	część 1
34	798263,05	616111,40	część 1
35	798304,62	616129,30	część 1
36	798416,27	616171,59	część 1
37	798542,45	616217,70	część 1
38	798668,78	616263,86	część 2
39	798681,73	616267,78	część 2
40	798686,48	616269,22	część 2
41	798692,46	616267,89	część 2
42	798736,06	616258,22	część 2
43	799037,83	616191,24	część 2
44	799151,55	616166,00	część 2
45	799250,18	616144,12	część 3
46	799357,93	616120,20	część 3
47	799389,25	616113,25	część 3
48	799460,20	616097,51	część 3
49	799450,03	616093,73	część 3
50	799498,42	615963,12	część 3
51	799442,56	615941,01	część 3
52	799446,59	615930,13	część 3

**Załącznik nr 3 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony
Środowiska
w Białymstoku
z dnia _ _ 2025 r.**

**Położenie i przebieg granicy otuliny rezerwatu przyrody „Stara Dębina” w postaci
współrzędnych punktów załamania w układzie PL-1992**

Nr	X	Y	Enklawa
1	798692,46	616267,89	1
2	798863,49	616332,37	1
3	799173,21	616263,63	1
4	799271,84	616241,75	1
5	799271,85	616241,74	1
6	799379,60	616217,82	1
7	799410,91	616210,88	1
8	799481,86	616195,14	1
9	799486,08	616194,10	1
10	799492,34	616192,20	1
11	799498,47	616189,90	1
12	799504,43	616187,20	1
13	799510,20	616184,11	1
14	799515,76	616180,66	1
15	799521,08	616176,85	1
16	799526,13	616172,69	1
17	799530,91	616168,22	1
18	799535,38	616163,44	1
19	799539,54	616158,39	1
20	799543,35	616153,07	1
21	799546,80	616147,51	1
22	799549,89	616141,74	1
23	799552,59	616135,78	1
24	799553,93	616132,21	1
25	799460,20	616097,51	1
26	799389,25	616113,25	1
27	799357,93	616120,20	1
28	799250,18	616144,12	1
29	799151,55	616166,00	1
30	799037,83	616191,24	1
31	798736,06	616258,22	1
32	798692,46	616267,89	1
33	799311,79	615477,93	2
34	799286,92	615381,07	2
35	799198,56	615402,70	2

Nr	X	Y	Enklawa
36	799192,65	615404,10	2
37	799192,56	615404,12	2
38	799120,79	615421,14	2
39	799120,77	615421,14	2
40	799073,41	615432,38	2
41	799015,02	615446,23	2
42	798966,59	615457,71	2
43	798966,58	615457,71	2
44	798922,36	615468,20	2
45	798875,22	615479,38	2
46	798874,80	615479,48	2
47	798838,05	615488,36	2
48	798838,04	615488,36	2
49	798516,20	615566,17	2
50	798444,07	615583,61	2
51	798349,11	615606,56	2
52	798341,64	615608,35	2
53	798190,02	615644,47	2
54	798158,67	615651,94	2
55	798160,03	615656,81	2
56	798127,23	615659,42	2
57	798094,70	615667,17	2
58	798092,00	615667,86	2
59	798085,74	615669,76	2
60	798079,61	615672,06	2
61	798073,65	615674,76	2
62	798067,88	615677,85	2
63	798062,32	615681,30	2
64	798057,00	615685,11	2
65	798051,95	615689,27	2
66	798047,17	615693,74	2
67	798042,70	615698,52	2
68	798038,54	615703,57	2
69	798034,73	615708,89	2
70	798031,28	615714,45	2

Nr	X	Y	Enklawa
71	798028,19	615720,22	2
72	798025,49	615726,18	2
73	798023,89	615730,44	2
74	798117,88	615764,45	2
75	798165,52	615753,10	2
76	798213,19	615741,75	2
77	798364,83	615705,62	2
78	798372,46	615703,80	2
79	798467,57	615680,81	2
80	798539,70	615663,37	2

Nr	X	Y	Enklawa
81	798861,54	615585,56	2
82	798898,29	615576,68	2
83	798945,44	615565,50	2
84	798989,66	615555,01	2
85	799038,09	615543,53	2
86	799096,49	615529,68	2
87	799143,86	615518,44	2
88	799215,63	615501,42	2
89	799221,94	615499,93	2
90	799311,79	615477,93	2

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940) uznanie za rezerwat przyrody następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem.

Niniejsze zarządzenie obejmuje powiększenie rezerwatu przyrody, określenie jego położenia współrzędnych geograficznych punktów załamania granicy obszaru w układzie PL-1992 oraz w podziale administracyjnym państwa, a także uwzględnienie obowiązujących norm prawnych dotyczących rezerwatów przyrody, w tym określenie sprawującego nadzór nad rezerwatem oraz rodzaju, typu i podtypu obiektu zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. z 2005 r., Nr 60, poz. 533).

Rezerwat został powołany na mocy Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 29 grudnia 1987 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody, uaktualniony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30.03.2015 r. Powstał w celu zachowania starodrzewu dębowego, występującego na siedlisku lasu mieszanego oraz stanowisk dębu bezszypułkowego na północnej granicy jego zasięgu. Zarządzanie obiektem opiera się na założeniach planu ochrony rezerwatu, ustanowionego Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 14.03.2024 r.

Obszar stanowi w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Supraśl. Rezerwat leży na terenie obszaru Natura 2000 OSO Puszcza Knyszyńska PLB200003 i SOO Ostoja Knyszyńska PLH200006 (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940). Nazwa Stara Dębina wywodzi się od nazwy uroczyska, które znajduje się w tym miejscu. Rezerwat leży w mezoregionie Wzgórza Sokólskie 843.34, makroregionie Niziny Północnopodlaskiej w podprovincji Wysoczyzny Podlasko-Białoruskiej (Kondracki 2012). Administracyjnie leży na terenie gminy Szudziałowo, w powiecie sokólskim, w województwie podlaskim. Obiekt leży na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, w obrębie Specjalnego Obszaru Ochrony Ostoja Knyszyńska PLH200006 i Obszaru Specjalnej Ochrony Puszcza Knyszyńska PLB200003.

Rezerwat jest zdominowany przez drzewostan liściasty z przewagą dębu, który tworzy siedlisko grądu miodownikowo-grabowego *Melitti-Carpinetum* (Matuszkiewicz 2007; Kwiatkowski 2020). W klasyfikacji Natura 2000 stanowi grąd subkontynentalny 9170-2 (Danielewicz i Pawlaczyk 2004, Dyrektywa Rady 92/43/EWG). Istotnym celem rezerwatu jest występowanie dębu bezszypułkowego *Quercus petraea* (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 31 marca 2015 r. poz. 995; Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 15 marca 2024 r. poz. 1514; Wołkowycki i in. 2021), który osiąga tu granicę zasięgu. Powiększony rezerwat obejmuje starodrzewy dębowe (również w wieku 189 lat), więc znacznie starsze od drzewostanów objętych dotychczas ochroną rezerwatową (149 lat).

W granicach rezerwatu stwierdzono występowanie licznej populacji lęgowej dzięcioła średniego *Dendrocopos medius* oraz stanowiska lęgowe sóweczki *Glaucidium passerinum*, puszczyka *Strix aluco*, muchołówki małej *Ficedula parva*, siniaka *Columba oenas* i dzięcioła

czarnego *Dryocopus martius* (Tumiel i in. 2013). Spośród wymienionych gatunków ptaków 4 są wymienione jako przedmioty ochrony OSO Puszcza Knyszyńska (SDF PLB200003). Na terenie rezerwatu stwierdzono obecność rzadkiego chrząszcza saproksylicznego - ścier nahubiak *Mycetophagus atomarius* (Mokrzycki i in. 2022). Na terenie rezerwatu wykazano rzadko notowany na wschodzie Polski gatunek kserotermicznego pluskwiaka: dziobik brzozowiec *Kleidocerys resedae* (Hebda i in. 2024).

W obrębie rezerwatu stwierdzono przynajmniej 4 gatunki mszaków: *Homalia trichomanoides*, *Neckera complanata*, *Neckera pennata* i *Ulota crispa* (Bohdan 2022), podlegających ochronie i zaklasyfikowanych jako wskaźniki lasów pochodzenia pierwotnego (Cieśliński i in. 1996). Rezerwat obfituje w chronione i zagrożone gatunki roślin, zwłaszcza związane z widnymi lasami liściastymi. W obrębie rezerwatu stwierdzono kilkadziesiąt stanowisk miodownika melisowatego *Melittis melissophyllum*, kilka stanowisk orlika pospolitego *Aquilegia vulgaris*, kilka stanowisk naparstnicy żółtej *Digitalis lutea*, kilkadziesiąt stanowisk wawrzynka *Daphne mezereum*, kilka stanowisk groszka wschodniokarpackiego *Lathyrus laevigatus* (Bohdan dane niepublikowane z 2022r).

Globalna zmiana klimatu wpłynie na zmianę optimum klimatycznego poszczególnych gatunków drzew, co przełoży się na zmianę ich zasięgów oraz udziału w drzewostanach. Jednym z niewielu gatunków, który ma dobre perspektywy w przyszłości jest dąb bezszypułkowy (Arun i in. 2021; Dyderski i in. 2017, Dyderski i in. 2025; Konatowska i in. 2024; Perkins i in. 2018;). Mieszane drzewostany z dębem bezszypułkowym mogą wzmocnić odporność ekosystemów leśnych na czynniki stresowe i zaburzenia (Černý i in. 2024) oraz istotnie przyczynić się do zachowania trwałości i stabilności lasu w przyszłości, kiedy będą nasilały się anomalie klimatyczne, zwłaszcza wzrost temperatur i niedobór wody. Rezerwat pełni funkcję bazy nasiennej dębu bezszypułkowego w kompleksie Puszczy Knyszyńskiej w którym dąb bezszypułkowy stanowi niewielki udział, oraz jego populacja kończy swój zasięg. Pojawiające się zaburzenia powodują wzrost udziału gatunków inwazyjnych drzew. Natomiast obecność stabilnej populacji dębu bezszypułkowego powoduje spowolnienie niekorzystnych przemian biocenotycznych (Dyderski i Jagodziński 2018).

Przed utworzeniem rezerwatu w obrębie starodrzewu wykonano rębnie gniazdowe, które znacząco zmniejszyły udział dojrzałych drzewostanów dębowych oraz zaburzają naturalny proces przemian pokoleniowych drzewostanu. Na zrębach stwierdzono ekspansję gatunków obcych i inwazyjnych takich jak niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis*, erechtites jastrzebcowaty *Erechtites hieraciifolius* (Bohdan dane niepubl.).

Droga stanowiąca północną granicę rezerwatu stanowi atrakcyjne miejsce rekreacyjne, wykorzystywane również przez fotografów.

Zgodnie z niniejszym zarządzeniem rezerwat „Stara Dębina” zostaje powiększony do powierzchni 80,85 ha z otuliną 20,36 ha. Powierzchnia geometryczna została wyliczona na podstawie współrzędnych punktów załamania granicy obszaru w układzie PL-1992.

Piśmiennictwo:

1. Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 31 marca 2015 r. poz. 995 Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie w sprawie rezerwatu przyrody „Stara Dębina”.
2. Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 15 marca 2024 r. poz. 1514 Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 14 marca 2024 r. w sprawie planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Stara Dębina”.
3. Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133 ze zm. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12.01.2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków.
4. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940 Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
5. Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.
6. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody.
7. SDF. Natura 2000 – Standardowy Formularz Danych PLB200003 puszcza Knyszyńska.
8. Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 29 grudnia 1987 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody.
9. Arun K. Bose, Daniel Scherrer, J. Julio Camarero, Daniel Ziche, Flurin Babst, Christof Bigler, Andreas Bolte, Isabel Dorado-Liñán, Sophia Etzold, Patrick Fonti, David I. Forrester, Jordane Gavinet, Antonio Gazol, Ester González de Andrés, Dirk Nikolaus Karger, Francois Lebourgeois, Mathieu Lévesque, Elisabet Martínez-Sancho, Annette Menzel, Burkhard Neuwirth, Manuel Nicolas, Tanja G.M. Sanders, Tobias Scharnweber, Jens Schröder, Roman Zweifel, Arthur Gessler, Andreas Rigling. 2021. Climate sensitivity and drought seasonality determine post-drought growth recovery of *Quercus petraea* and *Quercus robur* in Europe, *Science of The Total Environment*, Volume 784,
10. Bohdan Adam. 2022. Chronione epifity, drzewa biocenotyczne, drzewa o charakterze pomnikowym w obrębie Dębiny pod Lipiną (raport),
11. Cieśliński S., Czyżewska K., Faliński J.B., Klama H., Mułenko W., Żarnowiec J. 1996. Relikty lasu puszczańskiego: zjawiska reliktowe: (wyniki badań w Projekcie CRYPTO na stałej powierzchni BSG : V-100; BPN; oddz. 256). *Phytocoenosis, Semin. Geobot.* 8, 4: 47-64. Černý J., Špulák O., Kománek M., Žižková E., Sýkora P. 2024. Sessile oak (*Quercus petraea* [Matt.] Liebl.) and its adaptation strategies in the context of global climate change: a review. *Central European Forestry Journal* 70: 77–94.
12. Danielewicz W., Pawlaczyk P. 2004. Grad Środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*). W: Herbich J. (red.). *Lasy i Bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny*. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 5., s. 113-137.
13. Dyderski M.K., Jagodziński A.M. 2018. Drivers of invasive tree and shrub natural regeneration in temperate forests. *Biological Invasions* 20: 2363–2379.
14. Dyderski M.K., Paż S., Frelich L.E., Jagodziński A.M. 2017. How much does climate change threaten European forest tree species distributions? *Global Change Biology*.
15. Dyderski M.K., Paż-Dyderska S., Jagodziński A.M., Puchałka R. 2025. Shifts in native tree species distributions in Europe under climate change, *Journal of Environmental Management*. Volume 373, Hebda G., Gutowski J.M., Mazur M. A., Sućko K. 2024. Pluskwiały różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Puszczy Knyszyńskiej. *Wiadomości Entomologiczne*, 43: 34-58. Konatowska, M., Młynarczyk, A., Rutkowski, P., & Kujawa,

- K. (2024). Impact of Site Conditions on *Quercus robur* and *Quercus petraea* Growth and Distribution Under Global Climate Change. *Remote Sensing*, 16(21), 4094. <https://doi.org/10.3390/rs16214094>
16. Kondracki J., 2012. *Geografia regionalna Polski*, wydanie III, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
 17. Kwiatkowski Włodzimierz. 2020. Projekt planu ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej. Zbiorowiska roślinne.
 18. Mokrzycki T., Bohdan A., Kowal B., Lasoń A., Sztabkowska I. 2022. Rzadkie i nowe gatunki chrząszczy (Coleoptera) dla Puszczy Knyszyńskiej. *Wiadomości Entomologiczne* 41 (3): 20-25.
 19. Matuszkiewicz J.M. 2007. *Zespoły leśne Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
 20. Perkins, D., Uhl, E., Biber, P., Du Toit, B., Carraro, V., Rötzer, T., & Pretzsch, H. (2018). Impact of Climate Trends and Drought Events on the Growth of Oaks (*Quercus robur* L. and *Quercus petraea* (Matt.) Liebl.) within and beyond Their Natural Range. *Forests*, 9(3), 108. <https://doi.org/10.3390/f9030108>
 21. Tumiel T., Białomyzy P., Grygoruk G., Korniluk M., Świętochowski P., Wereszczuk M., Skierczyński M. 2013. Cenne i nieliczne ptaki lęgowe na Obszarze Specjalnej Ochrony Puszcza Knyszyńska. *Ornis Polonica* 54: 170–186.
 22. Wołkowycki D., Kołos A., Matowicka B., Wołkowycki M. 2021. Stan i ochrona widnych lasów w Puszczy Knyszyńskiej. *Stowarzyszenie Uroczysko*.
 23. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku. Warstwy przestrzenne zawierające informacje o przedmiotach ochrony obszarów Natura 2000 z zasobów RDOŚ w Białymstoku.
 24. Bank danych o lasach. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej. bdl.lasy.gov.pl. dostęp: 21 kwietnia 2025 r.
 25. Krajowa Integracja – lista usług przeglądania. Główny Urząd Kartografii i Geodezji. integracja.gugik.gov.pl. dostęp: 21 kwietnia 2025 r.
 26. Propozycja sieci rezerwatów w województwie podlaskim. umap.openstreetmap.fr/pl/map/propozycja-sieci-rezerwatow-w-woj.-podlaskim_879310#12/53.9630/23.4236. dostęp: 27 marca 2025.
 27. Geoserwis. Centralny rejestr form ochrony przyrody. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> dostęp: 10 maja 2025.